

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-91>

УДК 338. 483.12:[069:355.48(470:477)]

МЕМОРІАЛЬНИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ПІСЛЯВОЄННОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

MEMORIAL TOURISM AS A PROSPECTIVE DIRECTION OF POST-WAR TOURISM IN UKRAINE

Табенська Оксана Ігорівна

кандидат економічних наук, старший викладач,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9629-9366>

Tabenska Oksana

Vinnitsia National Agrarian University

Розглянуто сутність понять "європейська ідентичність", "національна ідентичність", базові європейські цінності: верховенство права, рівність, повага до людської гідності, повага до прав людини, свобода і демократія. Досліджено "Декларацію Відповідальності Людини" Богдана Гаврилишина відомого вченого-економіста Міжнародного інституту менеджменту в Женеві, учасника "Пласту". Проаналізовано відомі особистості, які продовжили закони та настанови "Пласту" – Національної скаутської організації України під час російсько-української війни, які віддали життя за Незалежність України, а саме: Степан Тарабалка, Віктор Гурняк, Віталій Дерех, Богдан Сенюк, Тарас Гаврилишин, Євген Подолянчук, Тарас Давидюк, Артем Димид та інші. Проведено дослідження проблем та перспектив розвитку меморіального туризму в Україні та заходи, які започатковує Державне агентство з розвитку туризму України та місцеві органи влади.

Ключові слова: національна ідентичність, європейські цінності, Революція Гідності, російсько-українська війна, "Пласт" – Національна скаутська організація України, відновлення туризму, меморіальний туризм.

The essence of the concepts "European identity", "national identity", basic European values: the rule of law, equality, respect for human dignity, respect for human rights, freedom and democracy have been considered. European values are not just a promise, they are laid down in agreements and engraved in the legislation and practice of life of the peoples of the European Union. National-constitutional identity is a civilizational brand, a legal and socio-cultural niche of the country, a defining basis of the state's foreign and domestic policy. The "Declaration of Human Responsibility" by Bohdan Havrylyshyn, a well-known scientist-economist of the International Institute of Management in Geneva, a member of "Plast", was studied. Famous personalities who continued the laws and guidelines of "Plast" – the National Scout Organization of Ukraine during the Russo-Ukrainian war, who gave their lives for the Independence of Ukraine, were analyzed, namely: Stepan Tarabalka, Viktor Gurnyak, Vitaly Derech, Bohdan Senyuk, Taras Havrylyshyn, Yevhen Podolyanchuk, Taras Davidyuk, Artem Dymid and others. A study of the problems and prospects for the development of memorial tourism in Ukraine and measures initiated by the State Agency for Tourism Development of Ukraine, and local authorities was conducted. The relevance of the study is determined by the analysis of the causes and consequences of the transformation of the national identity of Ukrainians, historical milestones and the constant struggle for freedom and independence. Considering the Russian-Ukrainian war, the question of the connection of generations, of courage, strength of spirit, stability and at the same time mercy and empathy of Ukrainians arises again. The task of the research: to determine the essence of national identity, national identity of Ukrainians, features of European values, conditions and consequences of the Revolution of Dignity, patriotic education of the National Scout Organization of Ukraine "Plast", foreign experience of post-war recovery, post-war recovery of tourism in Ukraine. In the research process, such general scientific methods as analysis, synthesis, comparison and deduction are used.

Key word: national identity, European values, Revolution of Dignity, Russian-Ukrainian war, tourist attraction, tourism development, tourism restoration, memorial tourism.

Постановка проблеми. На сучасному етапі меморіальний туризм в Україні набуває особливої актуальності. З 24 лютого 2022 року, після повномасштабного втор-

гнення росії, з'явилися нові виклики не тільки для розвитку бізнесу, а взагалі для країни, її громадян, незалежності та існування на мапі світу. В умовах реактивної діяльності

низки міжнародних організацій важливим є об'єднання навколо України проактивних світових лідерів політичної думки, потужних бізнес – партнерів для повоєнного відновлення країни, фізичної та психологічної реабілітації її громадян.

Експертне середовище характеризує економічний, військовий потенціал країн світу і зокрема, України, і пропонує визначити особливості української ідентичності, основи європейської ідентичності та європейських цінностей.

Необхідно створити певні меморіальні об'єкти, які будуть зберігати пам'ять про учасників Революції Гідності, Героїв, які віддали своє життя за свободу і незалежність України.

Аналіз досліджень і публікацій. З дослідженнями становлення світового та українського скаутського руху, життєвого шляху учасників Революції Гідності, Героїв, які віддали своє життя за свободу і незалежність України ми маємо змогу ознайомитися в монографіях, картинах, альманахах, документальних матеріалах, посібниках, Інтернет ресурсах, “воєнних щоденниках”, буклетах та інших друкованих матеріалах. До прикладу, Андрій Курков презентує “Щоденник Майдану та війни” – особистий щоденник письменника, фіксоване відображення життя у Києві та країні до листопада 2014 року, включаючи окупацію Криму, і далі – початок і розвиток Євромайдану, наступних подій. На сьогодні він доповнений записами автора про перипетії на сході України, роздумами про війну, про те, як і чим, за його баченням, живе окупований Донбас.

Революція Гідності 2014 року беззаперечно продемонструвала прагнення українського суспільства повернутися до європейської спільноти [4].

Необхідно зазначити, що боротьба української нації за свободу та незалежність та утвердження європейських базових цінностей триває. Європейські цінності не просто обіцянка, вони закладені в угодах і закарбовані в законодавстві та практиці життя народів Європейського Союзу [2].

Права людини – це одне із фундаментальних понять сучасної юриспруденції, навколо якого були є і дискусії серед учених і практиків. Сьогодні інтерес до проблем прав людини актуалізується в контексті прагнення України до членства у Європейському Союзі, що заснований на цінностях свободи і демократії [3].

Національно-конституційна ідентичність – це цивілізаційний бренд, правова й соціо-

культурна ніша країни, визначальна засада зовнішньої та внутрішньої політики держави [5].

Якщо сила національних держав у минулому ґрунтувалася на переплетенні громадянського націоналізму та етнокультурного націоналізму, то одним із головних наслідків їх розпаду стала поява нового бачення мультикультурного націоналізму, визначали зарубіжні вчені-економісти [6].

Отже, принципи справедливості та стабільності можуть бути різними. Надто рідко загальні норми поміщаються в конкретний політичний, культурний та історичний контекст [8].

Збереженню цінностей, становлення та розвитку української нації буде сприяти меморіальний туризм, який є досить актуальним в умовах відродження світосприйняття та утвердження вагомих пріоритетів української державності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Що є для нас Історія України? Це пам'ять Народу, яка розповідає про наше походження, перемоги й поразки, здобутки і втрати. Це відомості про те, як нам діставались і як ми втрачали наші цінності: Землю, Віру, Мову, Волю, Культуру, Державу тощо.

Знати Історію – це знати не лише здобутки й перемоги, це означає також знати про втрати та поразки для того, щоб не лише пишались і хвалитись, а й для того, щоб робити висновки і не повторювати помилок. Історичні наукові відомості про наше минуле – це величезна цінність, яку треба знати, берегти і передавати нащадкам. Що ми можемо робити для своєї Історії? Найперше – знати її. Вірити, надіятись і любити Україну та її Історію. Відшукувати приховане та втрачене та передавати нащадкам. Будувати сучасну Історію України так, щоб їм не було соромно за наші часи. Визначати самим і шанувати своїх героїв, не звертаючи увагу на те, як до цього ставляться наші сусіди.

Пишатися не тільки загальноновизнаними історичними постатями, як-то князь Володимир чи Богдан Хмельницький, а й тими особистостями, які боролися за Україну і через це були небажаними у совецькій та російській історії [1].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У статті заплановано розглянути європейські цінності: цінності демократії, прав людини, свободи, рівності, поваги до людської гідності і верховенства права.

У статті буде досліджено національну ідентичність України, нові виклики та перспективи

розвитку. Необхідно звернути увагу на важливі моменти, а саме: феномен Революції Гідності, діяльність Всеукраїнської молодіжної організації “Пласт”, та участь активістів організації в подіях на Майдані та в російсько-українській війні.

Проаналізувати особистості, які продвинули закони та настанови “Пласту” – Національної скаутської організації України під час російсько-української війни та подвиг Героїв, які віддали життя за свободу та Незалежність України, а саме: Степан Тарабалка, Віктор Гурняк, Віталій Дерех, Богдан Сенюк, Тарас Гаврилишин, Євген Подолянчук, Тарас Давидюк, Артем Димид та інші.

Провести дослідження панельних дискусій І Національного туристичного саміту, який організували Державне агентство розвитку туризму та Чернівецька міська рада, у місті Чернівці.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній Україні проголошена пріоритетність загальнолюдських цінностей над цінностями груповими...оскільки без даного явища неможливий подальший розвиток як і України в цілому, так і народів, що її населяють. З огляду на ієрархію цінностей, тобто їх розташування відповідно до ролі, яку вони відіграють у житті окремої людини і суспільства, виділяють три групи цінностей.

Перша група – це цінності, що мають другорядне значення для людини і суспільства. Без них нормальне функціонування людини і суспільства не порушується. Такі цінності можна назвати нижчими. До цієї групи належать більшість матеріальних і духовних цінностей. Вони включають усе те, що необхідно для нормального задоволення матеріальних і духовних потреб людини, без чого суспільство не може функціонувати і розвиватися.

Третє група – це вищі цінності. Вони віначають складну і багатоярусну систему цінностей і відображають фундаментальні відносини та потреби людей. На високому рівні їх збалансованості та життєтворчості до таких цінностей слід віднести ті, які поділяють сучасні європейці. Це такі цінності, які є базовими сьогодні для України і народів світу: демократія, свобода, рівність, людська гідність та солідарність [2].

Права людини – це одне із фундаментальних понять сучасної юриспруденції, навколо якого були є і дискусії серед учених і практиків. Сьогодні інтерес до проблем прав людини актуалізується в контексті прагнення Укра-

їни до членства у Європейському Союзі, що заснований на цінностях свободи і демократії.

Події Революції Гідності 2013–2014 років довели прагнення українського народу до демократичних перетворень та утвердження європейських цінностей в українському соціумі, де забезпечують права і свободи людини.

В умовах повномасштабної російської агресії проти України, тимчасової окупації окремих територій України проблема поваги та захисту прав і свобод людини є досить актуальною. Особливо актуальним є звернення до проблеми поваги прав людини в умовах російської агресії, коли йде повномасштабна війна в Україні.

Сьогодні український народ відстоює свій суверенітет і незалежність, своє право стати повноправним членом Європейського Союзу. Як відомо, Україна пройшла довгий і тернистий шлях, щоб реалізувати свою мету, адже ще в 2013 році українці вийшли на Майдан під час Революції Гідності та відстояли підписання “Угоди про асоціацію про асоціацію між Україною та Європейським Союзом” [3].

Революція Гідності 2014 року беззаперечно продемонструвала прагнення українського суспільства повернутися до європейської спільноти. Курс України на європейську інтеграцію був остаточно закріплений 7 лютого 2019 року у Законі України “Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)”, який серед іншого містив наступне: “... піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на Землі України та підтверджуючи європейську ідентичність українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України” [4].

Національно-конституційна ідентичність – це цивілізаційний бренд, правова й соціокультурна ніша країни, визначальна засада зовнішньої та внутрішньої політики держави. Змістом національної конституційної ідентичності є самоототожнення особи з нацією, державою, її конституційними цінностями, історією, культурою, державними та правовими інституціями, що є визначальним чинником реалізації та захисту прав та інтересів особистості.

Визначальною метою формування національної конституційної ідентичності є досягнення усвідомлення нею спільності долі всіх членів нації, формування почуття відповідальності індивідів за існування та розвиток

держави, готовності захищати її свободу та незалежність. Тому твердження, що Україна має свою власну національну конституційну ідентичність означає визнання її конституційної державою зі своєю конституційною традицією, про що немає жодних сумнівів [5].

Націоналізм можна розглядати або як вбудовану лояльність, що пов'язує індивідуальну ідентичність з органічною спільнотою; як політичний ресурс, який використовується для мобілізації індивідів для раціонального досягнення спільних інтересів; або як ідеологічний міф, привабливий для розгублених індивідів,

які шукають простих формул для діагностики складних ситуацій.

Таким чином, етнічні меншини та регіональні периферії почали прислухатися до нових обіцянок соціальної справедливості, які можуть переплести ідеї громадянської та етнокультурної спільноти в контексті домагань прав меншин [6].

Шість базових цінностей Європейського Союзу, а саме: верховенство права, рівність, повага до людської гідності, повага до прав людини, свобода, демократія відображені на (рис. 1).

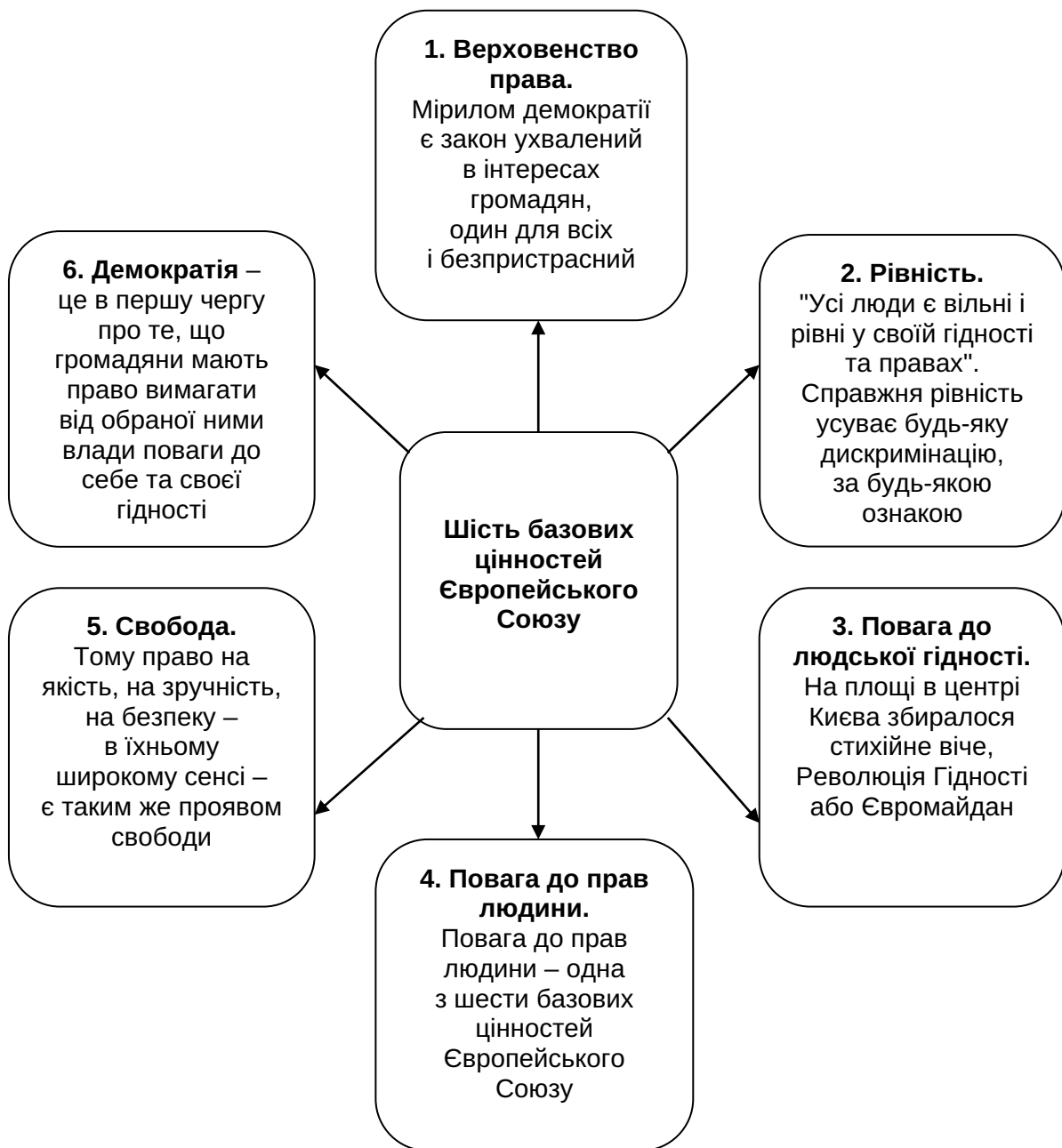

Рис. 1. Базові Європейські цінності
Джерело: сформовано автором за даними [7]

Дискусії про відношення держави до нації сягають минулого століття. Сучасне відродження націоналізму та поява нових держав разом із континентальною інтеграцією викликали новий інтерес до даного питання.

Підходи до нормативних питань поєднання держави і нації та права на самовизначення мають дві форми. Політичні теоретики виходять із загальних принципів і, використовуючи мову прав, прагнуть визначити, які групи можуть мати які права на самоврядування за яких умов [8].

Сьогодні українська нація перебуває на етапі становлення держави, тому ідеологія вже є державницькою. Це не означає, що ми повністю визволилися. Але означає, що головне завдання першого етапу виконано – ми здобули свою державу. Чому в цій державі не панує все національно-українське?

Бо ж априорі національна держава покликана захищати і розвивати ту націю, яка цю державу створила. Чому в нашій державі українська мова, культура, історія, церква, загалом все українське не є домінантне? Це означає, що ми поки що маємо державу тільки за формою, але її треба наповнити змістом.

Зараз точиться багато дискусій щодо того, як сформуванню національну ідею на сучасному етапі. На мою думку, її суть зводиться до того, щоби наповнити українську державу національним змістом в усіх сферах її життя: культурно-духовній, соціально-економічній, суспільно-політичній.

Отже, найбільш боєздатні форми українського націоналізму завжди виникали тоді, коли існувала загроза українській нації. Справді, зараз відбувся сплеск не тільки націоналізму, але й патріотизму, між якими є різниця.

Бо патріотизм – це просто любов до рідної землі, а націоналізм – готовність її захищати. Не тільки, скажімо, вболівати за тих, хто воює на фронті, а й робити все можливе, щоб українці в боротьбі з агресором отримали гору [9].

Історія життя відомих учасників Пластового руху, які загинули за Україну в новітній історії, відображені в (табл. 1).

Патріотичне виховання сучасних Героїв відбувалося за законами та настановами світового скаутського руху та “Пласту” – Національної скаутської організації України. Перераховані вище – це тільки краплина в морі Пласту, але в цій краплині він, цей безперервний і незмінно шляхетний рух, віддзеркалюється досить повно в своїй красі та силі.

Для чого створений “Пласт” – плазувати чи літати? Відповідь – у словах обіту: “А летом

крил скоба під хмари полину”. Також у Пластовому гімні “Цвіт України і краса, скобів орлиний ми рід”. З даного джерела черпали духовну силу борці за визволення і відродження України. Пластуни вмирили за батьківщину, а не ховались по закутках. Присягнути на вірність Богові й Україні могли лише воїни і провідники [10].

Отже, враховуючи зацікавленість міжнародних та вітчизняних туроператорів, а також іноземних туристів щодо відвідування локацій, що перебували в окупації, Державне агентство розвитку туризму України започаткувало ініціативу об’єднати зусилля держави та громадськості задля розробки стратегії відвідування місць пам’яті, пов’язаних з військовою агресією росії в Україні. Про це повідомила Голова Державного агентства розвитку туризму України (ДАРТ) Мар’яна Олесків під час круглого столу, який відбувся 14 вересня 2022 року у приміщенні Національного інформ агентства “Укрінформ”.

Співробітники ДАРТ переконані, що “держава має докласти визначних зусиль для увіковічнення пам’яті про українських героїв та жертв російських звірств, належної популяризації історії незалежної України, її державотворення та спротиву, формування цілісного історичного світогляду щодо подій війни за свободу”.

Хоча війна ще триває, але вже зараз необхідно сформуванню культуру відвідування місць пам’яті про злочини росії в Україні, зважаючи на суспільну думку та світовий досвід. Меморіальні комплекси є свідченням бойових дій та уроком на майбутнє. Вони дозволяють нам цінувати мужність наших людей у їхній боротьбі, а також заново відкривати для себе цінності, які об’єднують наше суспільство, і таким чином впливають на його гуманістичну складову. Існує вірогідність за допомогою меморіального туризму вирішити проблему збереження в сучасному суспільстві здатності до співчуття [11].

12 грудня 2023 року було проведено I Національний туристичний саміт, який організували Державне агентство розвитку туризму та Чернівецька міська рада, у місті Чернівці. Дискусійна панель № 2: “Меморіалізація та пам’ять: Туристичні маршрути сучасної історії”, присвячена концепції створення туристичних маршрутів пам’яті та меморіалізації історичних подій, пов’язаних зі звитяжною боротьбою українців з російськими загарбниками.

Таблиця 1

Відомі учасники Пластового руху, які загинули за Україну

№ з/п	Професійна, громадська, релігійна діяльність	Відомі учасники
1.	Воїн-доброволець у батальйоні "Айдар". Нагороджений орденом "За мужність" III ступеня (31.10.2014; посмертно), Пластовим Залізним Хрестом (посмертно), Пластовим Бронзовим хрестом за геройський чин (18.04.2015; посмертно), відзнакою "Народний Герой України" (23.06.2015; посмертно)	Віктор Гурняк
2.	29-річний Степан Тарабалка загинув 13 березня 2022 року в небі над Житомиром. Український ас на своєму МіГ-29 довів знищив 40 літаків агресора. Посмертно отримав звання Герой України із орденом "Золота Зірка"	Степан Тарабалка
3.	У 2014 році – доброволець батальйону "Айдар" Збройних сил України; воював до липня 2015 року. 8 липня Президент України присвоїв Віталю "Сало" Дереху звання Герой України	Віталій Дерех
4.	В російсько-українській війні загинув 22-річний пластун під час виконання бойового завдання на лівому березі Дніпра. Вступив до Пласту у квітні 2012 року. Був гуртковим "Тамплієрів" 13 куреня ім. Олекси Довбуша в Тернополі, брав участь у багатьох акціях та мандрівках, серед яких "Стежками Героїв" та "День пластуна"	Богдан Сенюк
5.	Займався прокладанням гірських маршрутів, був туристичним гідом по Карпатах. В російсько-українській війні під час звільнення українських земель на південному напрямку загинув львівський пластун Тарас-Тимофій Гаврилишин	Тарас Гаврилишин
6.	Залізний пластовий хрест за заслуги у національно-визвольній боротьбі в утвердженні Української держави. Посмертно нагороджений Орденом Богдана Хмельницького III ступеня, Орденом "Народний герой України". Брав участь в боях за Донецький аеропорт	Євген Подолянчук
7.	Тараса знали як виховника та інструктора на багатьох пластових таборах. Брав участь у Революції Гідності, став на захист України у складі добровольчого батальйону "Гарпун". Посмертно нагородили "Залізним пластовим хрестом" за хоробрість у боротьбі за Батьківщину.	Тарас Давидюк
8.	З 7-річного віку Артем був пластуном, студентом УКУ, мандрівником, захоплювався парашутним та іншими екстремальними видами спорту, відвідав понад 50 країн світу, був активним учасником Революції гідності, воював у складі батальйону "Гарпун", потім – "Азов", був розвідником.	Артем Димид

Джерело: сформовано автором

Обговорювалися наступні проблеми: як ефективно розробляти та керувати маршрутами пам'яті, враховуючи чутливість теми війни та емоційні аспекти людей та як може вплинути відсутність єдиного нарративу та сенсів у меморіалізації місць пам'яті війни на сприйняття цих подій громадськістю та міжнародним співтовариством [12].

25 листопада, на черговому засіданні сесії Вінницької міської ради депутати затвердили нову "Програму розвитку туризму та промоції громади на 2024–2026 роки". Її метою є формування позитивного іміджу і конкурентоспроможного туристичного продукту Вінницької міської ТГ, подолання викликів сфери туризму та територіального маркетингу в умовах воєнного часу, відновлення

економічної активності відвідувачів громади та туристичних потоків.

За словами директора департаменту маркетингу міста та туризму Вінницької міської ради Олександра Вешелені, у цій "Програмі" враховано реалії, в яких перебуває охоплена війною країна, тож на якісно новому рівні пропрацьовано питання інклюзії, оцифрування туристичних ресурсів та послуг громади, представлення Вінниці на міжнародних майданчиках, а також використання туристичної сфери для психологічного відновлення вразливих категорій населення, зокрема ветеранів та родин військових.

Проектні результати "Програми розвитку туризму та промоції громади на 2024–2026 роки" у місті Вінниці відображені на (рис. 2).

Необхідно зазначити, що 15 грудня 2023 року завершився цикл екскурсій в рамках соціального проєкту для учасників бойових дій та їх сімей “Незламні та Нескорені” від Офісу туризму Вінниці. Проєкт проводиться у співпраці з Міжнародною організацією з міграції та Центром ветеранського розвитку ВНТУ, який відкрився в липні 2023 року і став другим в Україні після Дніпра.

В рамках мінітуру “Два полюси одного міста” учасники знайомляться з історією відомих вінницьких туристичних об’єктів – колишньої ставки “Вервольф” та Національного музею-садиби Миколи Пирогова. Гідеса Офісу туризму Оксана Роздорожнюк розповідає учасникам про таємниці, які зберігає “Вервольф”, будівництво ставки, те, що із нею сталося після завершення найкривавішої війни в історії людства. Так само не залишає байдужим візит до музею Пирогова – засновника військово-польової хірургії і видатного вченого [14].

15 лютого 2024 року у Вінницькому міському палаці дітей та юнацтва відбувся патріотич-

ний “Фестиваль імені Героя України Максима Шимка”. Захід шостий рік поспіль організовує департамент освіти Вінницької міської ради спільно з Палацом дітей та юнацтва. Мета фестивалю – формувати почуття шанобливого ставлення до України та подвигу Героїв Небесної Сотні, популяризувати українське мистецтво, розвивати творчо обдаровану молодь.

Заходи, які були проведені під час під час “Фестивалю імені Героя України Максима Шимка” відображені на (рис. 3).

Висновки. У статті було розглянуто європейські цінності: цінності демократії, прав людини, свободи, рівності, поваги до людської гідності і верховенства права, досліджено національну ідентичність України, нові виклики та перспективи розвитку.

Проаналізовано життєвий шлях особистей, які продовжили закони та настанови “Пласту” – Національної скаутської організації України під час російсько-української війни та подвиг Героїв, які віддали життя за свободу та Незалежність України, а саме: Степан

Рис. 2. Проектні результати “Програми розвитку туризму та промоції громади на 2024–2026 роки” у місті Вінниці

Джерело: сформовано автором за даними [13]

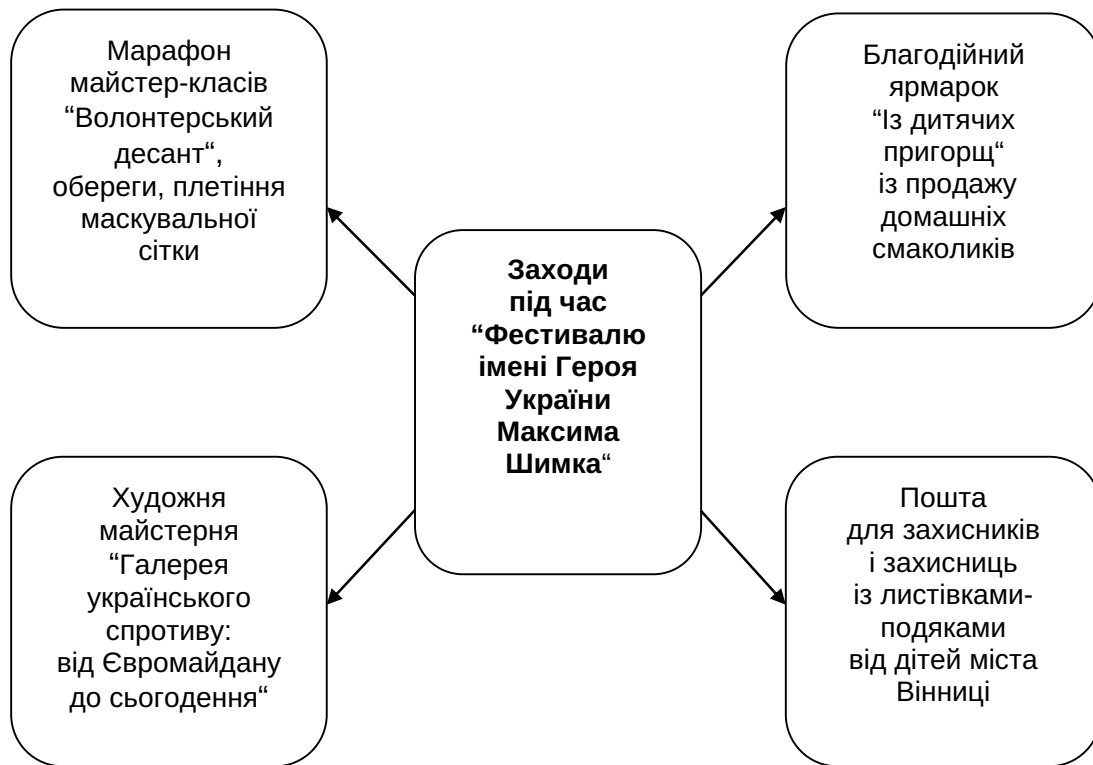

Рис. 3. Заходи, які були проведені під час "Фестивалю імені Героя України Максима Шимка"

Джерело: сформовано автором [15]

Тарабалка, Віктор Гурняк, Віталій Дерех, Богдан Сенюк, Тарас Гаврилишин, Євген Подольчук, Тарас Давидюк, Артем Димид та інші.

Досліджено панельні дискусії I Національного туристичного саміту, який організували

Державне агентство розвитку туризму та Чернівецька міська рада, у місті Чернівці.

Розглянуто "Програму розвитку туризму та промоції громади на 2024–2026 роки" у місті Вінниці її проєктні результати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Романенко В., Коваленко Г. Катехизм Українця XXI століття. Київ : Видавництво "Богуславкнига". 2016. 88 с.
2. Пірен М. І. Європейські цінності – якісно новий формат державотворення в процесі реформування українського суспільства на шляху до демократії. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2015. № 4. С.87–92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2015_4_15 (дата звернення: 16.02.2024).
3. Макеєва О.М. Права людини в системі базових європейських цінностей. *Юридичний вісник*. 2022. № 2 (63). URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/9-1.pdf> (дата звернення: 15.02.2024).
4. Звездова О. Популяризація європейських цінностей як завдання культурної політики Європейського Союзу в Україні. *Європейські історичні студії*. 2020. № 15. С. 41–49. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1312331.pdf> (дата звернення: 14.02.2024).
5. Давидюк В. Національно-конституційна модель ідентичності як запорука консолідації українського суспільства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 79 (1). С. 138–143. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/288590/282238> (дата звернення: 14.02.2024).
6. Brown, D. (2000). *Contemporary nationalism: civic, ethnocultural and multicultural politics*. London, England: Routledge. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203380253/contemporary-nationalism-david-brown> (дата звернення: 14.02.2024).
7. Шість базових цінностей Європейського Союзу. Ініціатива уряду. URL: <https://tuzlivska-gromada.gov.ua/news/1614603396/> (дата звернення: 7.02.2024).

8. Rosenfeld M. (2010) *The Identity of the Constitutional Subject: Selfhood, Citizenship, Culture, and Community (discourses of Law)*. London: Routledge. 344 p. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203868980/identity-constitutional-subject-michelrosenfeld> (дата звернення: 7.02.2024).
9. Сич О. Націоналістична ідеологія існуватиме, доки існує нація. URL: <https://ukrnationalism.com/interview/2067-oleksandr-sych-natsio-nalistychna-ideolohiia-isnuvatyme-dopoky-isnuie-natsiia.html> (дата звернення: 12.02.2024).
10. Часто П. Славному 100-річчю Пласту – СКОБ. Альманах українського народного союзу. Парсипані, Нью-Джерзі : Видавництво "Свобода". 2012. 288 с.
11. Божко Л. Д. Меморіальний туризм як складова меморіальної культури. *Культура України*. 2022. № 78. С. 7–17. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/270735-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-624159-1-10-20221228-1.pdf> (дата звернення: 14.02.2024).
12. Державне агентство розвитку туризму України. URL: <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення: 22.01.2024).
13. У Вінниці затвердили Програму розвитку туризму та промоції громади на 2024-2026 роки. URL: <https://www.vmr.gov.ua/u-vinnytsi-zatverdyly-prohramu-rozvytku-turyzmu-ta-promotsii-hromady-na-2024-2026-roky> (дата звернення: 25.01.2024).
14. Безкоштовні екскурсії для військових та їхніх сімей у Вінниці продовжать і в новому році. URL: <https://www.vmr.gov.ua/bezkostovni-ekskursii-dlia-viiskovykh-ta-ikhnikh-simei-u-vinnytsi-prodovzhat-i-v-povomu-rotsi> (дата звернення: 27.01.2024).
15. У Вінниці відбувся Патріотичний фестиваль імені Героя України Максима Шимка. URL: <https://www.vmr.gov.ua/maiemo-pam-iataty-nashykh-heroiv-iaki-poklaly-svoie-zhyttia-za-ukrainu-serhii-morhunov-pidchas-tradytsiinoho-patriotychnoho-festyvaliu-imeni-heroia-ukrainy-maksyma-shymka> (дата звернення: 15.02.2024).

REFERENCES:

1. Romanenko V., Kovalenko H. (2016) *Katekhyzm Ukraintsia XXI stolittia [Catechism of the Ukrainian of the 21st century]* Kyiv: "Bohuslavknyha", 88 [in Ukrainian].
2. Piren M. I. (2015) *Yevropeiski tsinnosti – yakisno novyi format derzhavotvorennia v protsesi reformuvannia ukrainskoho suspilstva na shliakhu do demokratii [European values – a qualitatively new format of state formation in the process of reforming Ukrainian society on the way to democracy]* *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, № 4. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2015_4_15 [in Ukrainian].
3. Makeieva O. M. (2022) *Prava liudyny v systemi bazovykh yevropeyskykh tsinnostei [Human rights in the system of basic European values]* *Yurydychnyi visnyk – Legal Bulletin*, 2 (63). Retrieved from: <file:///C:/Users/User/Downloads/9-1.pdf> [in Ukrainian].
4. Zvezdova O. (2020) *Populyaryzatsiia yevropeyskykh tsinnostei yak zavdannia kulturnoi polityky Yevropeiskoho Soiuzu v Ukraini [Popularization of European values as a task of the cultural policy of the European Union in Ukraine]* *Yevropeiski istorychni studii – European historical studies*, № 15. Retrieved from: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1312331.pdf> [in Ukrainian].
5. Davydiuk V. (2023) *Natsionalno-konstitutsiina model identychnosti yak zaporuka konsolidatsii ukrainskoho suspilstva [The national-constitutional model of identity as a guarantee of the consolidation of Ukrainian society]* *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, № 79 (1). Retrieved from: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/288590/282238> [in Ukrainian].
6. Brown, D. (2000). *Contemporary nationalism: civic, ethnocultural and multicultural politics*. London, England: Routledge. Retrieved from: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203380253/contemporary-nationalism-david-brown> [in English].
7. *Shist bazovykh tsinnostei Yevropeiskoho Soiuzu. Initsiatyva uriadu. [Six basic values of the European Union. Government initiative]*. Retrieved from: <https://tuzlivska-gromada.gov.ua/news/1614603396/> [in Ukrainian].
8. Rosenfeld M. (2010) *The Identity of the Constitutional Subject: Selfhood, Citizenship, Culture, and Community (discourses of Law)*. London: Routledge. 344 p. Retrieved from: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203868980/identity-constitutional-subject-michelrosenfeld> [in English].
9. Sych O. *Natsionalistychna ideolohiia isnuvatyme, dopoky isnuie natsiia [Nationalist ideology will exist as long as the nation exists]*. Retrieved from: <https://ukrnationalism.com/interview/2067-oleksandr-sych-natsionalistychna-ideolohiia-isnuvatyme-dopoky-isnuie-natsiia.html> [in Ukrainian].
10. Chasto P. (2012) *Slavnomu 100-richchiu Plastu – SKOB. Almanakh ukrainskoho narodnoho soiuzu [On the glorious 100th anniversary of Plast – SKOB. Almanac of the Ukrainian People's Union]*. Parsypani, N-Dzherzi: "Svoboda", 288 p. [in United States of America].

11. Bozhko L. D. (2022). Memorialnyi turizm yak skladova memorialnoi kultury [Memorial tourism as a component of memorial culture. Culture of Ukraine] *Kultura Ukrainy – Culture of Ukraine*, № 78. Retrieved from: <file:///C:/Users/User/Downloads/270735-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-624159-1-10-20221228-1.pdf> [inUkrainian].
12. Derzhavne ahentstvo rozvytku turizmu Ukrainy [State Tourism Development Agency of Ukraine]. Retrieved from: <https://www.tourism.gov.ua/> [inUkrainian].
13. U Vinnytsi zatverdylu Prohamu rozvytku turizmu ta promotsii hromady na 2024–2026 roky [The Tourism Development and Community Promotion Program for 2024–2026 was approved in Vinnytsia]. Retrieved from: <https://www.vmr.gov.ua/u-vinnytsi-zatverdylu-prohamu-rozvytku-turizmu-ta-promotsii-hromady-na-2024-2026-roky> [inUkrainian].
14. Bezkoshtovni ekskursii dlia viiskovykh ta yikhnikh simei u Vinnytsi prodovzhat i v novomu rotsi [Free excursions for military personnel and their families in Vinnytsia will continue in the new year]. Retrieved from: <https://www.vmr.gov.ua/bezkoshtovni-ekskursii-dlia-viiskovykh-ta-ikhnikh-simei-u-vinnytsi-prodovzhat-i-v-novomu-rotsi> [inUkrainian].
15. U Vinnytsi vidbuvsia Patriotychnyi festyval imeni Heroia Ukrainy Maksyma Shymka [The Patriotic Festival named after the Hero of Ukraine Maksym Shimko was held in Vinnytsia]. Retrieved from: <https://www.vmr.gov.ua/maiemo-pam-iataty-nashykh-heroiv-iaki-poklaly-svoie-zhyttia-za-ukrainu-serhii-morhunov-pidchas-tradytsiino-ho-patriotychnoho-festyvaliu-imeni-heroia-ukrainy-maksyma-shymka> [inUkrainian].